

NIEUWSBRIEF

Stichting Natuur- & MilieuPlatform Ermelo
mei 2015, jaargang 11, nr. 1

Van het bestuur

Je plant nu bomen zodat je kleinkinderen er later van kunnen genieten. Deze woorden waren van burgemeester Baars en waren gericht aan de kinderen van basisschool Speulderbrink te Speuld. De gemeente had samen met het NMP een boomplantactiviteit georganiseerd als afronding van het project 'Ermelo in het groen'. Het voelt goed om dat weer eens te kunnen doen.

Een aantal leden van het bestuur en van de werkgroep Milieu hebben met de fracties van ChristenUnie en Progressief Ermelo van gedachten gewisseld over de voortgang van het KUP (KlimaatUitvoeringsPlan). De uitvoering daarvan verloopt erg stroperig. Zowel vanuit de politiek als vanuit het NMP zal worden aangedrongen op een spoedige uitvoering van projecten die niet ter discussie staan.

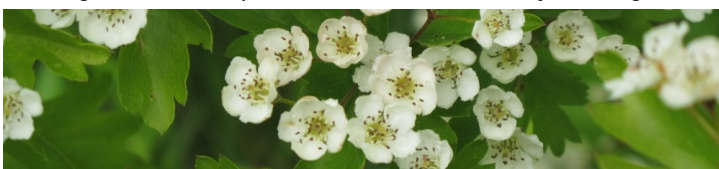
Een groot aantal van ons heeft in het voorjaar weer gehoor gegeven aan het initiatief van de gemeente om het zwerfafval in Ermelo aan te pakken. Op 26 september houden we onze actie Ermelo Schoon.

In de Stentor stond een bericht dat de burger van Ermelo zeer geïnteresseerd is in zonnepanelen. Wij zullen mede proberen deze interesse om te zetten in het daadwerkelijk plaatsen van panelen. Piet de Zwarte en Leon Jurg hebben twee avonden georganiseerd waar men ervaringen en/of informatie over zonne-energie kon uitwisselen. Tevens was er een film over de fabricage van zonnepanelen.

Samen met de Stichting Schapedrift heeft het NMP een avondactiviteit gehouden bij en in het Bezoekerscentrum Ermelosche Heide. Thema's waren uilenspotten en de nachtelijke hemel. Gezien de overweldigende belangstelling een activiteit om te herhalen.

Ook in 2015 zijn we weer de laatste zaterdag van de maand open onder de noemer OpenDeur. Men kan dan onder het genot van een kopje koffie of thee praten over natuur en milieu. Centraal staat een bepaald thema. Samen met de bezoekers wordt het thema doorgenomen.

Het NMP participeert ook in het buurtproject Horst & Telgt. Gevraagd is om zitting te nemen in de werkgroep 'Landschap'. We zullen gaan inzetten op biodiversiteit in het westelijk buitengebied.

Een greep uit de agenda:

◆ 30 mei	OpenDeur NMP Vlinders	De Witte Heide 11.00 - 15.00 uur
◆ 26 sept	OpenDeur NMP Bodem Ermelo Schoon	De Witte Heide 11.00 - 15.00 uur
◆ 24 okt	Nacht van de Nacht	Ermelosche Heide 19.00 uur
◆ 31 okt	OpenDeur NMP Bruikbare planten in de natuur Duurzame huizenroute	De Witte Heide 11.00 - 15.00 uur
◆ 28 nov	OpenDeur NMP Bos en bosbeheer	De Witte Heide 11.00 - 15.00 uur

Zie voor meer informatie en openingstijden
thuisbasis De Witte Heide: www.nmpermelo.nl

Opendeur

Kerklaan 5a (zij-ingang) Ermelo

30 mei 2015
om 11.30 en 13.30 uur

Presentatie

Vlinders

Harm Werners

KNNV Vlinderwerkgroep Noordwest-Veluwe

doorlopende beelden-powerpointpresentatie
vlinders
11.00 - 15.00 uur

toegang gratis

koffie en thee

informatie: www.nmpermelo.nl

Bomen planten in Speuld

In het kader van het project 'Ermelo in het groen' werden door de leerlingen van de Speulderbrink 8 winterlindes geplant. De heer Theo Koster gaf uitleg over onder meer de mooie hartvormige lindebladeren en de heerlijke geuren van de lindebloesem in het voorjaar.

Werkgroep Milieu

Afgelopen winterperiode is weer aandacht besteed aan de actie Winkeldeuren OPEN/ DICHT. De winkelier bespaart energie door de deuren dicht te doen bij kou. Met een bordje is duidelijk dat de deur gesloten, maar de klant uiteraard van harte welkom is.

In januari hebben we meegewerkt aan drie Duurzaamheidsavonden die door de kerkelijke gemeente Oude Kerk in Ermelo waren georganiseerd. Eén avond zijn we ingegaan op energiebesparing in de woning, de andere twee avonden op minder afval. De avonden waren goed bezocht.

Voor de Warme Truiendag in februari hebben we ons gericht op de scholen. Dat het effect van gordijnen dicht ook bij isolatieglas groot is, was een eyeopener. Door gordijnen dicht te doen is het voor de gordijnen vaak 5 graden warmer dan erachter.

We hebben veel aandacht aan energiebesparing bij woningen besteed, met onder andere het effect van stralingsisolatie en stralingsverwarming. In het rapport NUL energiewoningen van Stichting Urgenda staan voorbeelden van woningen die op diverse manieren energieneutraal gemaakt worden, voor een stevige, maar acceptabele investering. Dit hebben we binnen de werkgroep uitgebreid besproken.

Het Klimaat UitvoeringsPlan (KUP) van de gemeente is meerdere keren intensief aan de orde geweest. We hebben een gesprek met het EnergiePlein gehad over meer samenwerking. Ook hebben wij meegewerkt aan de evaluatie van vijf jaar KUP, welke nu in de gemeenteraad besproken wordt. Tijdens het overleg met enkele raadsfracties stond het KUP ook bovenaan de agenda.

Tijdens de Solarday op 9 mei is de toepassing van zonne-energie onder de aandacht van het publiek gebracht.

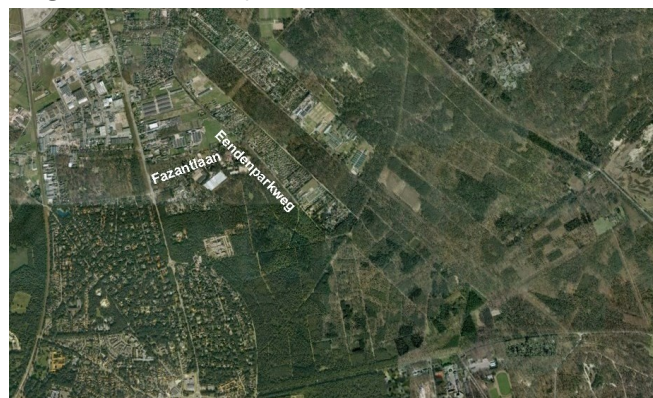
Tonselse Veld

Pagina 2

Het gemeentebestuur van Ermelo heeft onlangs haar voornemen bekend gemaakt om een nieuw bestemmingsplan te ontwikkelen voor een deel van het Tonselse Veld. Een aantal maatregelen hebben betrekking op wijzigingen van bestemmingen van o.a. het industrieterrein ten noorden van de Fazantlaan en mogelijke bebouwing langs de Eendenparkweg, in plaats van huidige bedrijfsgebouwen.

Wat ons, als NMP, het meest verbaasde was een forse uitbreiding met maar liefst 3 ha van camping de Haegehorst, aan de zuidkant van het huidige terrein. Die laatste uitbreiding zou ten koste gaan van het huidige, al zwaar bedreigde, bos. Ons per 21 januari jl. ingediende bezwaar, gold het steeds meer oppeuzelen van bos (nota bene in het Natura 2000 gebied!), zonder dat er sprake is van een goed doortimmerd natuurplan van het gehele grondgebied van Ermelo. We kunnen dus ook niet weten, wat zo'n ingreep als door de gemeente wordt voorgesteld, ecologisch voor negatieve gevolgen heeft. Tevens is het goed mogelijk, dat belangrijke natuurlijke verbindingzones worden doorbroken of afgesloten!

In een gemeentelijke hoorzitting op 11 maart jl., in aanwezigheid van wethouder Van den Bosch en enkele raadsleden, hebben wij nog eens duidelijk gesteld, dat uitbreiding van de Haegehorst, op dit moment geen optie mag zijn, omdat de gevolgen ten aanzien van flora en fauna in 't geheel niet te overzien zijn. Binnenkort zullen we vernemen, wat de reactie van het gemeentebestuur op ons bezwaar is.

Milieufolders

De 6 NMP-milieufolders hebben een nieuwe lay-out gekregen. De folders zijn van de website te downloaden. Om mensen er op attent te maken is er een flyer gemaakt die de gerestylede exemplaren toont. Op de achterkant staat in het kort de inhoud van de folders weergegeven. Deze flyer is 1/3 van een A4. Op deze wijze proberen we milieubewust de mensen bewust te maken van hun milieu (leefomgeving).

Zevenblad

Zevenblad, een lastig onkruid of .....

Ruige Smoothie met zevenblad

Recept voor 2 porties:

- 100 gr. (gesneden) andijvie
- 50 gr. zevenblad
- 1 mango
- sap van 4 sinaasappels
- 10 gr. munt

Meng alles in een blender tot een heerlijke gladde Smoothie (naar: Het Groene Smoothie boek)

NMP-milieufolders

- verikbaar:
- informatierek gemeentehuis Ermelo
  - De Witte Heide
  - op onze presentatiekramen

Digitaal: www.nmpermelo.nl/folders

word donateur van de Stichting NMP minimaal € 10,00 per jaar

In veel sloten in onze omgeving is het water wat bruin gekleurd. Dit duidt op de aanwezigheid van ijzer in de bodem. In de vroege middeleeuwen heeft de Veluwe een bloeiende ijzerindustrie gekend. Het ijzer kwam voor als ijzeroer. In de grond zit op veel plaatsen nu nog zogenaamde oerbanken. Harde, ijzerhoudende aardlagen waarop het water kan blijven staan. Oer of ore is een oude benaming voor ijzererts. Deze oerlaag werd opgegraven om het ijzer uit deze laag te verkrijgen. Een andere vorm waarop ijzer op de Veluwe voor komt zijn de klapperstenen. Dit zijn knollen met ijzererts. De buitenkant bestaat uit ijzerverbindingen, de kern is lemig. Door droging kan het lemig materiaal krimpen en los komen te liggen binnen het omhulsel. Hierdoor kan het gaan rammelen als het geschud wordt. Bij de meeste knollen is de leemachtige kern echter niet losgeraakt.

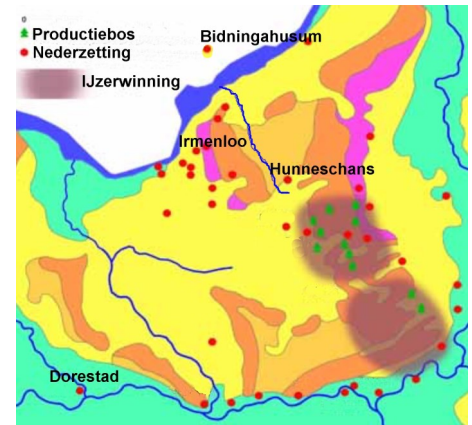
Naast ijzerhoudend materiaal was hout noodzakelijk om het ijzer uit de erts vrij te maken. Hiervoor werd voornamelijk eikenhout gebruikt dat eerst verkoold moest worden. Houtskool werd verkregen door het hout op te stapelen en het geheel met plaggen en aarde nagenoeg luchtdicht af te sluiten. Een paar trekpaten aan de voet van deze hoop, een meiler geheten, moest een vuur onderhouden. Als de temperatuur hoog genoeg was werd het geheel gesloten om het hout te laten verkolen. Na ongeveer twee weken had men op deze wijze houtskool verkregen.

Om het ijzer uit de erts te krijgen werd gebruik gemaakt van aftapovens. Deze aftapovens werden van leem gemaakt. Op de Veluwe was leem voldoende voorhanden. Alle randvoorwaarden waren dus aanwezig: ijzererts, hout en leem.

Door houtskool en ijzererts te verhitten in een oven kon men een temperatuur van ongeveer 1200 graden bereiken. Het houtskool werd onvolledig verbrand waardoor er koolstofmono-oxide ontstond. Hierdoor werd de zuurstof aan het erts onttrokken en werd de ijzererts gereduceerd tot metallisch ijzer. Door de hoge temperatuur werd het grootste deel van de silicaten (aardzouten) als slak afgetapt. In de oven bleef een klomp metallisch ijzer met daarin slak -en houtskoolresten achter. Deze klomp werd 'wolf' genoemd. Het ijzer in de wolf was zelf nog net niet vloeibaar geweest. Dat zou pas gebeuren bij temperaturen boven de 1500 graden. Deze temperatuur leverde echter dan gietijzer op en dat was ongewenst omdat dat niet te smeden was. Om ijzer van goede kwaliteit te verkrijgen werd de nog hete wolf door hameren bewerkt om zo de verontreinigingen eruit te krijgen. Het product werd daarna nog diverse malen verhit en gehamerd om de kwaliteit te verbeteren. Hierdoor verkreeg men goed smeedbaar ijzer.

Om 1 kg ijzer te krijgen (een blokje van 5 x 5 x 5 cm) moest men ongeveer 5 kg ijzererts verzamelen. Aan houtskool was men dan het hout van twee flinke eikenbomen kwijt. Op de Veluwe werd dan ook aardig gekapt.

Het ruwe ijzer werd via Dorestad verhandeld. Dorestad, het huidige Wijk bij Duurstede, kwam op met de winning van ijzer (tweede kwart van de zevende eeuw) en ging aan het einde van de tiende eeuw teloor. Dorestad heeft veel te lijden gehad van overvallen door de Noormannen. In 834 was de eerste inval en in 846 is Dorestad nagenoeg geheel leeggeroofd. Opvallend is dat in die tijd de Hunneschans bij het Uddelermeer gevormd werd. Volgens onderzoeken is deze schans omstreeks 850 ontstaan. De Hierdense Beek was in de vroege middeleeuwen bevaarbaar vanaf Uddel tot aan Bidningahusum. Bidningahusum wordt in 793 in kronieken genoemd als haven aan de monding van de beek/rivier waar hout en ijzer werd overgeslagen. De monding van deze watergang in het Almere (later Zuiderzee) lag toentertijd in het gebied waar nu Biddinghuizen ligt.

*Kaart ijzerproductie
Klapperstenen*

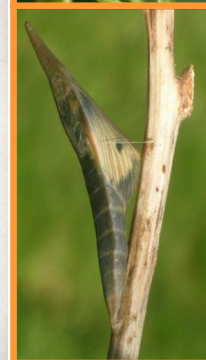
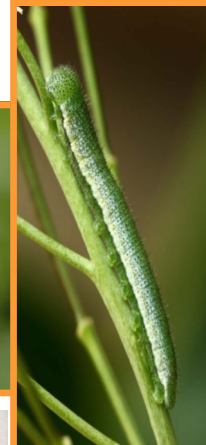
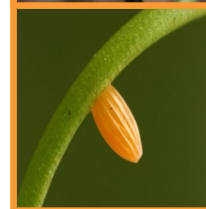
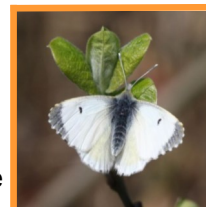
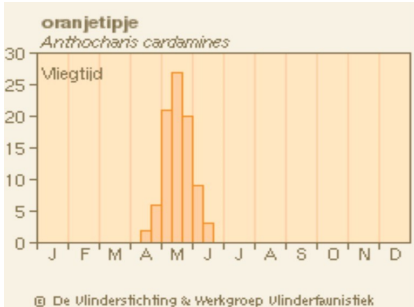
*Ijzeroven Experiment in Apeldoorn
Houtskoolmeiler*

Oranjetipje *Anthocharis cardamines*.

Iedereen die het oranjetipje ziet herkent het vlindertje meteen. Tenminste als het een mannetje betreft. Op de punt van de voorvleugels zitten duidelijk waarneembare oranje vlekken. Bij het vrouwtje ontbreken deze karakteristieke vlekken. De onderkant van de vleugels zijn wat gemarmerd groen. Het is een voorjaarsvlinder die rond Koningsdag te zien is. De vliegtijd is van half april tot eind mei. Er vliegt maar één generatie. De vlinder komt verspreid over het hele land voor, maar de habitat is toch wel vochtige hooilanden en zonnige bosranden. In Ermelo is het een veel geziene vlinder. De waardplanten, waarop het vrouwtje haar eitjes legt zijn de pinksterbloem en look-zonder-look. De vrij onopvallende groene rups is zichtbaar van half mei tot half juni. De rups is een echte vreetmachine. Het vrouwtje legt dan ook maar één eitje op een waardplant. Zit er op die plant al een eitje van een oranjetipje, dan zal ze daar haar eitje niet meer op afzetten. De rups laat niet veel meer over van zijn waardplant. De soort overwintert als pop.

Op de website vlinder.net staan veel fraaie opnames van de vlinder. Niet alleen als imago (volwassen dier), maar ook de eitjes, de rups en de pop. Hierbij zijn een aantal plaatjes weergegeven. Meer weten? Kom naar de OpenDeur op 30 mei!

foto's: Gert Geelmeers, Bert van Rijnsewijk, Bert Kierhof, Bob van Dijk

Stichting Natuur- & MilieuPlatform Ermelo

Contactgegevens:
Gert Schuurman
 Zwaluwstraat 47
 3853 CB Ermelo
 Tel.: 0341 55 41 26
 Website: www.nmpermelo.nl
 E-mail: info@nmpermelo.nl
 Twitter: @nmpermelo
 IBAN: NL 76 RABO 0397756402

Heeft u een Biocom die buiten gebruik is of wilt u graag een Biocom hebben?

Voor nadere informatie en contact: info@nmpermelo.nl of telefoon (0341) 495212 of 560682

Werkgroep Thuiscomposteren
 troubleshooters voor composteren
 en makelaars cv (compostvaten)

Advies energiebesparing of zonnepanelen.
 Geheel vrijblijvend en niet gebonden:

Piet de Zwarte
 Lid van de werkgroep Milieu
pdezwart@xs4all.nl
 telefoon 06 30 08 82 05

OPROEP

De Stichting zoekt vrijwilligers die willen meehelpen in de buitenlessen van onze projecten.
 Belangstelling? info@nmpermelo.nl of tel. (0341) 554126